

«Men jeg er ikke noen
martyr for feilslått
miljøpolitikk, selv om
mine synspunkter ikke
alltid når fram.»

THORBJØRN BERNTSEN

Innhold:

Stats- budsjettet:

— Rar satsing

Miljøverndepartementet
satser på kulturminnevern.
— Rar hovedsatsing, sier
generalsekretær Terje Kronen
i Naturvernforbundet.

• side 5

Kalking kuttes

Kalkingsbudsjettet kuttes
med 25 prosent.

— Tidligere arbeid blir for-
gjeves, mener Norges Jeger-
og Fiskerforbund.

• side 6

Mindre til buss og bane

Kjell Opseth skal bruke 25
prosent mindre til miljøtil-
tak neste år. Investeringer i
kollektivtrafikk i storbyene
kuttet med 60 millioner
kroner.

• side 6

Sykkelveier: Minus 70 millioner

Gang og sykkelveier kuttet
med 70 millioner kroner til
neste år.

— Skuffende, men ikke
overraskende, sier Trond
Berge i syklistenes Lands-
forening.

• side 6

Mer kø av bedre veier

**Bedre veier ut og inn
av storbyene kan gi
mer kø, ikke mindre.**

**Det tror norske forskere, som nå får støtte
fra amerikanske under-
søkelser.**

I 12 av 17 tilfeller er det hastigheten til
kollektivtrafikken som bestemmer far-
ten på bilkøene, viser de amerikanske
undersøkelsene.

Bedre veier svekker konkurranse-
evnen til buss og bane, som dermed får
færre avganger og lavere hastighet.
Det fører igjen til at bilkøene øker, tror
forskerne.

— Inntil vi blir sikre bør vi i alle
fall ikke bygges nye motorveier som
binder opp store beløp i lang tid fram-
over, sier forsker Egil Tombre ved
Norsk institutt for by- og region-
forskning.

• side 3

FOTO: TOM A. KOLSTAD, SCANFOTO

All right med sau i kjerneområdene?

**Er det likevel attraktivt å drive med sau i
kjerneområdene for rovdyr? Det kan se slik
ut. I flere rovdryrområder øker saueholdet på
tross av betydelige skader.**

Såvel i bjørneområdene i Nord-
Trøndelag som i jerveområdene i
Oppland «forsvarer» sauebøndene seg ved å skaffe seg flere
dyr.

I Lesja var det omlag 3000 sau
i 1980. Da ble bare 170 av dem

tatt av rovdyr. I dag er antallet
dyr oppe i omlag 7000, mens
tapstallene er mer enn syvdoblet.

• side 7

Fisk i fare

**Svalbard-røya har
holdt ut i isen 100
000 år. Den er tøffe-
re enn laks og ørret,
og finnes i flere pus-
sige former.**

Enkelte trekk hos svalbard-røya
er et mysterium for forskerne.
Som for eksempel at normal fisk
kan få avkom som er dverger. Nå
trues arten av overfiske.

• side 6

Natur & miljø Bulletin

nr. 18, 18. okt. 1996, 8. årgang utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør: Arild Svalbjørg.

Redaksjon: Jens Petter Toldnæs, Siri Lehne Nilsen, Audun Garberg.

Adresse: Boks 2113
Grünerløkka, 0505 Oslo
Tlf: 22 71 55 20,
faks: 22 71 56 40.
Direkte: 22 04 46 + 39
(Nilsen), 40 (Svalbjørg),
41 (Toldnæs), 44 (Garberg).
E-post: redn@sn.no

Neste utgave: 1. november.

Abonnement: 199/år (privatpersoner), 500/år (bedrifter)

Annonser: tlf: 22 71 92 20, faks: 22 71 92 38

Trykking: Gan Grafisk. Trykket på 100% resirkulert papir.

Norges Naturvernforbund:
Har samme postadresse som N&M Bulletin.
Web: <http://www.grid.no/ngo/naturvern>
e-post: naturvern@sn.no

Lite å glede seg over

Regjeringen Harlem Brundtland har på nytt lagt fram et forslag til statsbudsjett med lite å glede seg over for miljøengasjerte mennesker.

- Det er ikke gjort noe for å styrke kollektivtransporten.
- Olje- og gassutvinningen bare fortsetter å øke.
- Flytrafikken er fortsatt fritatt for CO₂-avgift, i motsetning til busser og dieseltog.

- Ingen av forslagene fra Grønn skattekommisjon er innarbeidet i skatte- og avgiftspolitikken. Regjeringen bruker istedet arbeidet med en stortingsmelding om grønne skatter som begrunnelse for ikke å innføre noen nye miljøavgifter neste år.

- Miljøverndepartementets budsjett er svekket. Tiltak for å bøte på problemene er redusert til fordel for kontroll og utredninger.

Lista kunne godt gjøres lengre. Faktisk er det eneste miljøtiltaket verd å nevne på statsbudsjettet de økte tilskuddene til introduksjon av ny energiteknologi og bioenergi over Nærings- og energidepartementets budsjett. Regjeringen foreslår å ta 88 millioner kroner fra Stoltenbergs pengesekk på å øke bruken av bioenergi her i landet. Det er 52 millioner mer enn staten bruker i år til det samme formålet (men de totale bevilgningene til enøk-tiltak er likevel redusert til en firedel siden toppåret i 1992).

Energi tilsvarende formidable 30 TWh elektrisitet mener regjeringen bioenergien kan frambringe, mot rundt 12 TWh som blir utnyttet i dag. Det tilsvarer en økning på rundt regnet åtte gasskraftverk.

Det skal ikke mye fantasi til for å forestille seg at 88 millioner kroner vanskelig kan finansiere en slik voldsom utbygging, men bevares, det er en begynnelse. Det gjenstår å se om dette er et rent PR-framtøt, framsatt i et tørrår og egnet til ytterligere å underbygge det norske folks forståelse av at vi er inne i en kraftkrise, og at det vi egentlig trenger er flere gasskraftverk.

For den sittende regjering har nok vært preget av stø kurs i den økonomiske politikken. Men bevilgningene til alternativ energi har vært den reneste berg- og dalbane. Den manglende kontinuiteten har ført til at den nasjonale kompetansen på disse spørsmålene er kraftig svekket de siste årene.

Vi håper at regjeringen nå tenker mer langsiktig. Men vi er langt fra sikre.

Verdifull studentkloakk

Kloakken og matavfallet fra 24 studenthybler skal bli gjødsel. Byggingen har startet, og neste skoleår kan studenter ved Norges Landbrukshøgskole (NLH) flytte inn i forsøksboligene.

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

— Teknologien er testet tidligere, men det er første gang den prøves ut i en totalløsning som dette, sier professor i kommunalteknikk ved NLH, Petter Jenssen.

I de 24 hyblene skal avløpet fra toalettene gå til en egen tank, komposteres og senere brukes som gjødsel. Også matavfall skal kastes i toalettet.

— Dermed fjerner vi et forurensningsproblem og tar vare på en verdifull ressurs. Fordi det er et vakumtoalett, sparer vi store mengder drikkevann, sier Jenssen.

Badevannskvalitet

Resten av avløpsvannet renses på stedet — av bakterier og planter. Vannet sendes gjennom et biofilter og en våtmark, hvor forurensning brytes ned. Målet er at det skal få badevannskvalitet, og det kan brukes til

vanning eller spylevann i toalettene.

Ikke dyrere

— Hvis toalettet skulle introduseres i dag, ville nok en løsning a la denne ha blitt valgt. Det er både miljø- og kostnadseffektivt, mener Jenssen. Han forteller at prisen på avløpet til de nye studentboligene vil være omtrent den samme som på et tradisjonelt anlegg.

— I eksisterende bebyggelse hvor ledningsnett skal rehabiliteres kan det til og med bli billigere, sier han.

Prøveprosjektet er tilknyttet programmet «Naturbaserte avløpsteknologier», og innebærer også kursing av kommuneansatte, konsulenter og rørleggere.

— Folk som vil ta i bruk alternative avløpsordninger kan møte formelle hindringer i kommunene. Vi håper kursingen kan bøte på det, sier Petter Jenssen.

Abonnér på N&M Bulletin

Natur & miljø kommer annenhver uke med aktuelle nyheter om natur og miljø. I tillegg får abonnentene fire tema-bulletiner. Årsabonnement koster 199 kroner for enkeltpersoner og 500 kroner for bedrifter.

Ja, jeg vil bli abonnent:

Navn: _____

Firma: _____

Adresse: _____

Postnr: _____

Sted: _____

Send eller faks til Natur & miljø Bulletin, Boks 2113 Grünerløkka, 0505 Oslo. Faks: 2271 5640. E-post: redn@sn.no

Nye veier hjelper ikke mot kø

Det nytter ikke å bygge flere veier for å hindre køproblemer rundt storbyene. Det har vært en vedtatt sannhet i miljøbevegelsen i årevis. Nå gir nye forskningsresultater støtte til teorien.

N&M Bulletin
ARILD SVALBJØRG

Ifølge teorien er det ikke veikapasiteten, men hastigheten på kollektivtrafikken som avgjør hvor lenge folk må stå i kø i rushtidene. Teorien ble lansert allerede tidlig på 60-tallet, men kritikerne har hevdet at det ikke har vært gode nok beviser for at det virkelig er slik. Amerikanske forskere har derfor undersøkt 17 hovedinnfartsårer til amerikanske byer. I 12 av de 17 hovedinnfartsårene stemmer teorien.

Gjelder i Norge

Sivilingeniør og forsker ved Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR), Egil Tombre, sier det er stor sannsynlighet for at det samme gjelder i Norge.

— Det vi hittil har sett på ser ut til at støtter det teorien forteller, sier han til Natur og miljø Bulletin. I siste nummer av Samferdsel oppsummerer Tombre de nye forskningsresultatene. Han mener funnene må føre til en fundamental nytenkning i samferdselspolitikken her i landet.

Verdiløse analyser

— Det verste som har skjedd med vegplanleggingen her i landet er at man har lagt vekt på såkalte nytte/kostnadsanalyser. Du får enorme nytteverdier på at alle som sitter fast i rushet sparer et par minutter hver dag ved å øke veikapasiteten. Men nytte/kostnadsanalysene tar ikke hensyn til at biltrafikken bare øker fram til hele fordelen med den nye veien er fullstendig spist opp, sier

Tombre. Han understreker at det fortsatt er en del usikkerhet om teorien.

— Men så lenge vi ikke er sikre, bør vi i alle fall ikke bygge nye motorveier som binder opp store beløp i lang tid framover, fastslår han.

NIBR er allerede i full gang med å undersøke den såkalte Vestkorridoren ved Oslo, altså E18, jernbane og bussforbindelse fra Asker, Bærum og Oslo vest til sentrum.

— Vi kan ikke trekke noen bastante konklusjoner før om ett til to år, men historiske data tyder på at teorien er riktig også her, sier Tombre.

Buss og bane bestemmer

— Ifølge teorien er det hastigheten til raskeste kollektivmiddel som bestemmer hastigheten på biltrafikken. Men tar ikke folk hensyn også til komfort, pris og så videre?

— Jo, politikerne må være svært varsomme med å heve takstene på kollektivtrafikken. Det må ikke bli uforholdsmessig dyrt å reise kollektivt, sier Tombre. Han ramser også opp en rekke andre faktorer som kan være viktige for å få mindre behov for nye veianlegg, for eksempel veiprisering, fortrinnsrett for biler med flere passasjerer og sikring av god framkommelighet for busser i rushet.

— Dette kan dra i gang «gode sirkler» i bytrafikken mener han.

Torturinstrument

— Det styggeste jeg har sett, sier en svensk politimann om en hjemmelaget bjørnefelle som ble oppdaget i Rausvinsa naturreservat nylig.

Jaktmarker&Fiskevatten

Slik utvikles trafikken

Rundt storbyene utvikler trafikken seg på følgende måte, mener forskerne:

1. Raskeste kollektivmiddel er like raskt som bil fra dør til dør.
2. Veikapasiteten bygges ut.
3. Biltrafikken øker, kollektivtrafikken går tilsvarende ned.
4. Kollektivtrafikken blir derfor dårligere og dyrere for samfunnet og den enkelte bruker. Den «onde sirkel» er i gang.
5. Etter hvert synker hastigheten i veinettet inntil bil og kollektivmiddel er like hurtig eller langsom. Situasjonen er ustabil fordi forandringer i tidsbruken med det ene eller andre reisemiddelet raskt blir oppdaget av «utforskerne» blant de reisende.

Fra dette utledes at hastigheten i veinettet bestemmes av hastigheten på beste kollektivmiddel fra dør til dør, ikke av veikapasiteten.

GRIP FORUM '96

Rica Sjølyst, 2. desember 1996

Hvordan vil din virksomhet klare seg:

- hvis miljøavgifter blir doblet?
- dersom subsidier på miljøbelastning blir fjernet?
- når kundene vil ikke deg i miljøkortene?

Trussel eller mulighet?

“MILJØEFFEKTIVITET ⇒ STYRKET KONKURRANSEEVNE FOR NORSKE VIRKSOMHETER”

Plenumssesjon + 7 parallele seminarer:

1. Miljøledelsessystemer og -rapportering
2. Miljørisiko ved kredittvurdering og investeringer
3. Personalutvikling: «Naturlig Vis» - for økt kompetanse
4. Bærekraftige lokalsamfunn - Lokal Agenda 21 i praksis
5. Miljøeffektive innkjøp - for lavere kostnader
6. Miljøeffektiv forretningsutvikling
7. Miljøledelse for eiendomsforvaltere

GRIP FORUM '96 er for deg som er involvert i strategiske beslutninger knyttet til investeringer, markeds-, forretnings- og personalutvikling.

SETT AV 2. DESEMBER! Pris kr 500,-

☐ Ja, send meg fullt program (fax til 22 68 87 53)

☐ Vennligst send mer informasjon om GRIP senter

Navn _____

Virksomhet _____

Adresse _____

GRIP senter, Pb 8100 Dep, 0032 Oslo, tlf 22 57 36 00, fax 22 68 87 53

Mindre miljø fra Opseth

Det er satt av mindre penger til nesten alle miljøtiltak i Kjell Opseths departement. Verst går det ut over buss-trafikken.

N&M Bulletin
ARILD SVALBJØRG

De såkalte rene miljøtiltakene over Samferdselsdepartementets budsjett reduseres med en firedel, eller nesten 110 millioner kroner. Investeringer i kollektivtrafikken i storbyene kuttes med 60 millioner til 127,3 millioner. Miljøbevegelsen er likevel mest bekymret for at satsingen på jernbane fortsatt uteblir.

Mangler 3,3 milliarder

I 1993 gikk Stortinget inn for å bruke fem milliarder kroner ekstra fram til 1997 til investeringer og ekstra vedlikehold av skinnegangen, det som kalles jernba-

nens kjøreveg. Men dersom regjeringens forslag til statsbudsjett blir vedtatt, mangler fortsatt 3,3 milliarder kroner på at løftet blir innfridd.

Jernbane skuffer

— Naturvernforbundet blir veldig skuffet over at regjeringen ikke følger opp de løftene de ga i 1993, sier seksjonsleder Anne Johanne Enger i Naturvernforbundet. Hun håper at Stortinget likevel vil plusse på investeringsbudsjettet til jernbanen, i alle fall så mye som NSB selv har bedt om. Det vil si 800 millioner kroner mer enn regjeringens forslag.

Mot veier

Naturvernforbundet protesterer også mot bevilgninger til en rekke veiprosjekter de mener er unødvendige. Mer enn 300 millioner kroner foreslår regjeringen å bruke på vegene Naturvernforbundet vil stoppe. Det største prosjektet er tunnelen under Oslofjorden mellom Drøbak og Hurum. Regjeringen legger opp til at det skal brukes nesten 250 millioner kroner på denne veien neste år. Også en rekke andre mindre prosjekter protesterer Naturvernforbundet mot. Verst er kanskje ny E6 ved Melhus i Sør-Trøndelag.

— Traseen går langs den vernede Gaula hele veien, og er av vegvesenet selv utpekt som et «versting-prosjekt», sier Enger. Hun håper imidlertid det skal være mulig å finne en annen trase hvor miljødeleggelene ikke blir så store.

Mindre miljøstatistikk

Statistisk Sentralbyrå får mindre penger til miljøstatistikk og forskning neste år. Bevilgningene til dette formålet går ned fra åtte millioner til 5,9 millioner kroner.

Klimautredning fjernet

Posten «utredning om norsk klimapolitikk» er fjernet fra statsbudsjettet. Årets bevilgning var på 1,7 millioner kroner. Utredningen om klimapolitikken skal likevel videreføres, lover regjeringen. Klimautredningen skal neste år finansieres over en rammebevilgning til forsknings- og utredningsoppdrag. Rammebevilgningen er på 1,2 millioner kroner — en halv million mindre enn klimautredningen alene fikk i år.

Finans- og tolldepartementet: Emballasjeavgift opp

Avgiften på engangsemballasje har vært uendret siden 1994. Nå økes den, fra 70 til 74 øre per enhet, for å kompensere for manglende prisjustering i denne perioden.

EFTAs overvåkningsorgan ESA har tidligere konkludert med at avgiften er i strid med EØS-avtalen fordi grunnavgiften nesten utelukkende belastes importerte produkter, og at Norge ikke har dokumentert at ombruk ut fra miljøhensyn bør stimuleres framfor materialgjenvinning.

Flere miljøbyer

Miljøverndepartementet vil trekke flere byer inn i arbeidet med miljøbyer. Hittil er det satt på fem byer, men fram til år 2000 blir ordningen utvidet.

I programmet legges det vekt på arealbruk og forurensning knyttet til økt behov for transport.

Måler mye — handler lite

— Miljøverndepartementet (MD) blir flinkere til å måle at utviklingen går i feil retning, men har få konkrete virkemidler for å snu kursen, sier generalsekretær Terje Kronen i Norges Naturvernforbund.

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

— MD satser på mer forskning og bedre registrering mens de egentlig har nok kunnskap til å handle. Isteden opplever vi at det kuttes på budsjettene til konkrete miljøtiltak: Tilskuddene til avløp og avfall synker. Departementet setter ikke i gang de nødvendige tiltak for å redusere nitrogenforurensning i ytre Oslofjord. Det er ikke nok trøkk i arbeidet med å rydde opp etter gamle synder, for eksempel nedgravde oljetønner. Denne utviklingen har pågått i flere år, sier Kronen. Han peker på at blant de hovedprioriteringene Miljøverndepartementet selv trekker fram er det mye som bekrefter påstanden: Kartlegging av arealutvikling i Norge, statlig naturoppsyn og miljøforskning.

— Er det så viktig at MD har et stort budsjett? Er det ikke bedre om miljøtiltakene er integrert på hvert enkelt fagfelt i de andre departementene?

— Jo, men i så fall må MD ha en sektorovergripende rolle. I dag vil jeg heller karakterisere MD som sektorunderliggende.

Kulturminnevern er blant hovedsatsingsområdene til MD neste år. 1997 er kulturminneåret, og Riksantikvarens budsjett er i den forbindelse styrket med 17 prosent.

— Det er bra at det satses på vern av kulturminner. Men det er rart når kulturminner blir hovedsatsingen for Miljøverndepartementet — samtidig som vi står overfor enorme miljøutfordringer, mener Kronen.

Kritisk til nytt info-senter

Det er viktig at folk kjenner til helse- og miljøskadelige stoffer, poengterer Miljøverndepartementet, og vil åpne et informasjonssenter. — Senteret får liten verdi, mener generalsekretær Terje Kronen i Norges Naturvernforbund.

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

I 1997-budsjettet foreslås det å opprette et nasjonalt informasjonssenter og kompetansesenter

for helse- og miljøskadelige stoffer. I en pressemelding fra Miljøverndepartementet understrekes det at for at forbrukerne skal kunne velge mer miljøvennlige alternativer, må de vite noe om produktets egenskaper knyttet til helse og miljø. MD slår også fast at det i dag er vanskelig å få forståelig informasjon. Hovedopp- gaven til senteret blir derfor å informere forbrukere og næringsliv om de helse- og miljøskadelige stoffene.

NNV har i flere år forsøkt å få

Mindre til Berntsen

Miljøverndepartementets 1997-budsjett er på snaut 2,5 milliarder kroner. I forhold til i år betyr det en reduksjon på 893 millioner kroner. Hovedårsaken til nedgangen er at vrakpanten reduseres igjen neste år. Økt vrakpant i 1996 kommer til å koste rundt 730 millioner kroner, og var bare ment som et engangstiltak. I tillegg er programmet «miljøvern i kommunene» — 105,8 millioner — overført til Kommunal- og arbeidsdepartementet.

Miljøverndepartementets budsjett er på 0,6 prosent av det totale statsbudsjettet.

Den største prosentvise økningen på neste års budsjett finner vi på budsjettposten «klimaendringer og reduksjon av ozonlaget». Denne potten er nesten fordoblet, og planen er å opprette et nytt forskningsprogram for forskning på og utprøving av aktuelle teknologier som kan redusere utslipp av CO2 og andre klimagasser. Arbeidet skjer i samarbeid med Nærings- og energidepartementet.

Til sammen er budsjettposten for 1997 på drøyt 48 millioner, eller to prosent av Miljøverndepartementets budsjett.

Etablerer statlig naturoppsyn

Et statlig naturoppsyn skal opprettes dersom regjeringens forslag til budsjett vedtas.

Oppsynet skal veilede, kontrollere og følge opp bestemmelser i det lovverk som er knyttet til natur og friluftsliv: Naturvernloven, viltloven, lakse- og innlandsfiskekloven, friluftsløven, motorferdselloven og kulturminneloven.

Det hele er en oppfølging av lov om statlig naturoppsyn, og planen er å opprette 26 stillinger i oppsynet. Virksomheten skal knyttes til Direktoratet for naturforvaltning.

Redusert satsing på drikkevann

Kommunal- og arbeidsdepartementets satsing på miljøtiltak er redusert med 20 millioner kroner, eller syv prosent i neste års budsjett.

I 1997-budsjettet økes bevilgningene til det som kalles «rene miljøtiltak». Samtidig går bevilgningene til «tiltak med betydelig miljømotivasjon» ned. Den siste kategorien er imidlertid klart størst fremdeles.

Kuttet i Kommunal- og arbeidsdepartementet går hardest ut over arbeidet med å bedre kvaliteten på vannforsyningen i Norge. Her reduserer man fra 90 millioner i 1996 til 70 millioner i 1997.

Sykler i motbakke

Samferdselsdepartementet foreslår å bruke 70 millioner kroner mindre på gang- og sykkelveger neste år.

N&M Bulletin
ARILD SVALBJØRG

Kuttet vil ytterligere forsinke arbeidet med hovedveinet for sykler i norske byer, mener generalsekretær Trond Berget i Syklistenes Landsforening. I 1977 fastslo Norsk Vegplan II at det innen 1985 skulle finnes sammenhengende sykkelveinet i 72 norske byer og tettsteder. I 1996 er ingen anlegg ferdige.

— Det er skuffende, men ikke spesielt overraskende. Vi

har opplevd så mange tilbakeslag disse årene at ingenting overrasker lenger, sier Berget.

Berget sier Syklistenes Landsforening nå vil konsentrere innsatsen sin om den nye vei- og veitrafikkplanen som skal behandles til våren.

Ni milliarder ekstra

— Vi trenger ni milliarder kroner i tiårsperioden 1998 - 2007 for å få på plass sykkelveinet i norske tettsteder med mer enn 5000 innbyggere. Vegdirektoratet vil bare bruke to og en halv milliarder, til tross for at Samferdselsdepartementet har en uttalt målsetting om at sykkelbruken skal opp, sier Berget. Tilsammen skal det brukes 252 millioner kroner til gang- og sykkelveier langs riksviene neste år, dersom regjeringen får det som den vil.

Svikter sykkelbyene

— Det som er viktig nå er å bygge ut sykkelveinet i byer og tettsteder. Det er der, på strekninger opp til 10 kilometer, at sykkelene kan konkurrere med bilen. Men det er mye dyrere å bygge sykkelveier i tettbygde strøk. Derfor er det ekstra ille at dette kuttet kommer nå, sier Berget. Han er bekymret for hva forslaget kan bety for utbyggingen av sykkelveinet i byer som sater. Drammen, Nøtterø/ Tønsberg, Sandnes og Trondheim arbeider målbevisst for å legge forholdene til rette for syklistene. Berget frykter at også disse byene skal rammes av nedskjæringene.

Mindre til kalking

Bevilgningen til kalking av sure vassdrag kuttes med 25 prosent.

— Hvis det skjer, vil mye av det tidligere kalkingsarbeidet være forgjeves, sier Espen Farstad i Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF)

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

Farstad raser over budsjettforslaget, og lover at NJFF kommer til å jobbe beinhardt for at bevilgningen skal økes til årets nivå. Minst. For 1996 er 117,3 millioner satt av til kalking.

— En bevilgning på 150 mil-

lioner kroner i 1997 vil være mer i overensstemmelse med handlingsplanen til Direktoratet for naturforvaltning. Der har man lagt opp til en opptrapping av kalkingen — basert på vitenskapelige tall om situasjonen.

Farstad poengterer at selv om det faller mindre sur nedbør over Norge nå enn tidligere, er det behov for å opprettholde kalkingen i store områder på Sør- og Vestlandet.

— Vi må fortsette til utslipene er så lave at naturen selv greier å rydde opp i problemene, sier han.

Farstad benekter at han er ute etter å mele sin egen kake.

— Det er ikke bare for at våre fiskere skal få mer fangst at vi roper høyt om dette. Vi er opptatt av å ha en natur i balanse, og vi føler at vi har bred støtte i denne saken. Både fra miljøorganisasjonene og fra folk flest.

Også i fjor ble det kuttet på

kalk-bevilgningene i forslaget til statsbudsjett. Men etter store protester økte bevilgningene istedet.

— Det skal vi klare i år også. For i dette budsjettforslaget henger ikke tanker, tale og praksis sammen. Miljøenministeren har sagt at sur nedbør er et svært alvorlig miljøproblem. ■

▼ fakta

Sur nedbør har ført til fiskedød i store deler av Sør-Norge.

Kalking av surt vann kan gjenopprette livsbetingelsene for fisken.

Kilde: Natur- og miljøleksikon

200 000 dekar med osp

Papirprodusenter og hakkespetter har en ting til felles: De liker osp. Store åkerområder i Finland skal nå gjøres om til ospeskog. Miljøkonsekvensene kan bli positive.

N&M Bulletin
JENS PETTER TOLDNÆS

En ny papirfabrikk, i Lojo i Finland, trenger årlig 250 - 300 000 kubikkmeter ospevirke. For å dekke dette behovet vil fabrikkene plante til et område på 200 000 dekar med ospeskog. Dette tilsvarer omlag størrelsen på Vestfold fylke.

Påvirker miljøet

Tilplantingsprosjektet er så stort at det vil få konsekvenser for miljøet. Ettersom erfaringene med osp er begrenset til fyrstikkproduksjon på 50 og 60-tallet er det mye finnene ikke vet foreløpig.

I følge den finske miljøorganisasjonen Natur&Miljö kan det likevel være grunn til å se lyst på prosjektet.

Det er nemlig ikke bare papirprodusenter som liker osp. Det gjør også hakkespetter, smånagere, elg, insekter og en rekke andre dyrearter. Prosjektet kan derfor bidra til en rikere fauna.

Plastrør og sprøyting

Negative miljøeffekter kan for eksempel være dersom man velger å spraye områdene som skal plantes til for å hjelpe ospa i gang.

Mange dyrearter vil heller ikke få så mye av glede ospeområdene dersom trestammene blir dekket til med plastrør for å hindre gnaging. Ettersom trærne ikke skal behandles som sagtømer er det neppe nødvendig å spraye mot insekter. Insektganger forringer ikke tømmer som likevel skal males opp til fiber.

Den finske miljøorganisasjonen er heller ikke så skeptisk til å beplante åkermark, så sant det ikke skjer i spesielt verdifulle kulturlandskap. ■

Moskusrekord

Bestanden av moskus på Dovre er nå rekordstor. 22 kalver er født i år, og bestanden kan være på bortimot nitti dyr, melder Adresseavisen.

Kutt for NINA

Norsk institutt for naturforvaltning (NINA) må redusere bemanningen, og hadde håpet på økte bevilgninger over neste års statsbudsjett. Istedet er støtten kuttet.

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

Kuttet er ikke all verden. 200 000 kroner mindre må NINA klare seg med i 1997.

— Verre er det at en del av bevilgningene er flyttet til en ny budsjettpost som på sikt kan gi oss mindre frihet til å bygge opp kompetanse på områder våre fagfolk ser er viktige, sier økonomisjef Trond Garnes.

Kutter 15 årsverk

Som N&M Bulletin skrev om i forrige nummer, har NINA pengeproblemer, og kan bli nødt til å fjerne opptil 15 årsverk. NINA ble opprettet som en privat stiftelse av Staten i 1988, og overtok oppgaver som tidligere var knyttet til blant annet Direktoratet for naturforvaltning. Det ble forutsatt at NINA skulle tjene penger på oppdragsforskning, kombinert med en grunnbevilgning fra staten. Nå har grunnbevilgningen gått ned uten at NINA har klart å kompensere for det gjennom økte inntekter.

Ikke ønsket

— Vårt hovedproblem er at få kunder ønsker å kjøpe våre tjenester. Vi får oppdrag fra miljøforvaltningen og fra instanser som er pålagt å for eksempel lage konsekvensutredninger i forbindelse med utbygging. Men i motsetning til mange av de andre forskningsinstituttene er det få som bruker oss i ren egeninteresse, sier Garnes.

— Hvis politikerne ønsker seg et forskningsinstitutt som er på framsiden når det gjelder kompetanse knyttet til de problemstillinger som våre fagfolk ser at miljøvernforvaltningen står overfor, må vi ha mer penger, mener han. ■

Kjerneområdene fylles — med sau

Antall sau i kjerneområdene for rovdyr øker flere steder i landet. Direktoratet for naturforvaltning (DN) vil ikke kommentere saken.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

— Jo større tap en sauebonde har, jo flere dyr dyr skaffer han seg. Det er et resultat av rovdyrpolitikken, noe skal folk leve av på Lesja også.

Herredsagronom Jørn Botheim ved landbrukskontoret i Lesja er ikke overrasket over at antallet sau øker på tross av at fjellkommunen ligger midt i det definerte kjerneområdet for jerv i Sør-Norge.

— Utviklingen har gått i ret-

ning av færre bruk, men hvert bruk har flere dyr. Dette er i tråd med landbruksministerens politikk, sier han til N&M Bulletin.

Mer enn fordoblet siden 1980

I 1980 var det totale saueantallet i Lesja 2992 vinterforede dyr fordelt på 101 bruk. I 1990 var antallet steget til 5145 dyr, mens antallet bruk var sunket til 93. I 1996 er antallet oppe i omlag 7000 dyr og nå har også antallet bruk steget til omlag 100.

1980 var det første året med

betydelige tap av sau i Lesja. 170 dyr ble tatt. I 1993 var antallet steget til omlag 600. Tapstallene for i år er ikke klare enda, men den foreløpige rekorden på 1230 dyr ble satt ifjor. I følge Botheim står jerven for 80-90 prosent av tapene. På tross av de høye tapstallene øker altså antallet sau i Lesja år etter år.

— *Er det ikke litt rart at det er så attraktivt å drive med sau midt i et kjerneområde for rovdyr?*

— Vi er en veldig ensidig landbrukskommune. Slik sett ligger vi på tredje plass i landet. Det å øke antallet sau er en måte å sikre seg på.

Vil ha jerv

Botheim ønsker ikke å utrydde jerven i området, men mener rovdyrforvaltningen er inne på et galt spor når kjerneområder skil-

les ut slik de gjør i dag. Han mener det sør-norske kjerneområdet bare er et fragment av et stort skandinavisk jerveområde som burde vært sett på under ett.

— Personlig kjenner jeg heller ingen som vil utrydde jerven i Lesja. Vi er bevisst på den sårbare høyfjellsøkologien, men de som forvalter rovdyrstammene burde nok vært i bedre dialog med oss, sier Botheim.

Kontorsjef Ingebrigt Stensås i Direktoratet for naturforvaltning ønsker ikke å kommentere økningen i antall sau i kjerneområdene foreløpig.

— Jeg har bare fått tallene over telefon, dessuten jobber vi med en ny rovviltmelding, sier han. ■

Mer sau i bjørneområdene

Antall besetninger og antall sau har økt i Nord-Trøndelag i perioden fra 1993 til 1995. Området er betegnet som et umulig sted å kombinere sau og rovdyr.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Det totale saueantallet i Nord-Trøndelag har økt fra 40352 dyr i 1993 til 41959 dyr i 1995, i følge Trønder-Avisa. Til sammen en netto økning på 1607 dyr.

Antall besetninger har steget fra 739 bruk i 1993 til 786 i 1995. En økning på 47 bruk.

Fortsatt økning

Stig Hegdal ved landbruksavdelingen i fylket understreker at økningen stort sett utgjøres av mindre bruk i størrelse fra 30-50 dyr. På den annen side er dette

besetninger med livdyr hvor det kan forventes økt saueantall etterhvert. Hegdal utelukker derfor ikke at saueantallet i Nord-Trøndelag vil fortsette å øke i de nærmeste årene.

Tolv nye bruk i Snåsa

Foreløpig kjenner ikke landbruksavdelingen til plasseringen av hver eneste ny besetning i Nord-Trøndelag. Det er imidlertid klart at Steinkjer har hatt den største økningen, og at deler av Steinkjer ligger innenfor kjerneområdet for bjørn.

På Snåsa har det kommet til tolv nye bruk. Hele Snåsa ligger innenfor kjerneområdet.

Også i Iierne har antall bruk økt på tross av betydelige rovdyrproblemer. Her har imidlertid antall dyr gått tilbake siste år, fra 8484 til 7743. En netto tilbakegang på 741 dyr. ■

Bakterier i lokket

Avfallsbeholder med innebygde bakterier. Det er blant de siste, fantasifulle nyhetene på søppelfronten. Et tysk firma har utviklet et spesielt lokk til beholdere for organisk avfall: Lokket har et innebygd filter med bakterier og enzymer som føres ned i avfallet i beholderen via kondensering av vann. Dermed starter komposteringsprosessen i avfallsbeholderen, og henting av avfallet kan skje sjeldnere enn vanlig. Selv i de varme sommermånedene holder det med hver 14. dag — mot hver uke tidligere.

Gass fra beholderen kommer bare ut til omverdenen via filteret. Den tyske byen Greven har utstyrt 5 000 beholdere med den nye oppfinnelsen. Omkostningene er på rundt 10 tyske mark per tonn. (Ren viden)

Kollektivtrafikkens nye ansikt

Vi representerer busselskapene i Norge. 15.000 medarbeidere i våre 150 medlemsbedrifter har 350 mill. kunder årlig.

Vi arbeider for renere miljø, høyere kvalitet og bedre service.

1. oktober skiftet vi navn fra Norske Transportbedrifters Landsforening.

Transportbedriftenes Landsforening

Vi som jobber på jernbanen er stolte fordi vi også gjør en innsats for et bedre miljø.
Norsk Jernbaneforbund

Ozonhullet over Antarktis vokser

Årets ozonhull over Antarktis er fire ganger så stort som Europa. Og ozonhullet har oppstått tidligere enn det pleier.

N&M Bulletin
ANDREAS TJERNSHAUGEN

— Det skjer for øyeblikket en massiv ødeleggelse av ozon som omfatter hele den polare stratosfæriske luftmassen. I enkelte områder er ozonmengden redusert med nesten 70 prosent, sier dr. Rumen Bojkov ved World Meteorological Organization (WMO) til Natur & Miljø Bulletin.

De siste fire årene har det funnet sted en kraftig nedbrytning av ozon over Antarktis rundt månedskiftet september/oktober. Årets ozonhull var tidligere ute enn vanlig. Allerede

siste uke i september dekket det avlange hullet over sørpolen 20 millioner kvadratkilometer - et område fire ganger så stort som Europa.

Redusert med 50 prosent
Nye målinger offentliggjort 8. oktober viser at ozonhullet (områder med minst 40 prosent reduksjon i ozonnivået) dekker 22 millioner kvadratkilometer. Over mer enn to tredeler av det antarktiske kontinent er ozonnivået nå redusert med minst femti prosent. Så lave verdier ble første gang registrert over et mindre område i 1991. Rumen Bojkov ved WMO regner med at ozon-

hullet vil opprettholdes de to-tre første ukene av oktober, avhengig av temperaturen.

Ikke nådd toppen

— Vi har sett en slik kraftig nedbrytning i løpet av våren på den sørlige halvkule de siste fire årene. Observasjonene samsvarer med våre teoretiske modeller for hvordan ozonlaget brytes ned av klorholdige gasser, sier Bojkov.

Terje Berntsen ved Institutt for geofysikk på Universitetet i Oslo bekrefter at det betydelige ozontapet over Antarktis stemmer godt med forskernes forventninger. De regner med at mengden ozonnedbrytende klorforbindelser i stratosfæren først vil nå toppen i løpet av de neste ti årene - vel og merke hvis Montrealprotokollen følges av alle land. Ozonlaget kan isåfall være tilbake på 1980-nivå rundt midten av neste århundre. ■

Sagt og skrevet

Nærings-Gro

«Mens vi alle har trodd at statsminister Gro Harlem Brundtland med rette har fått oppnavn som «verdens miljøvernminister», «miljø-mor», «miljø-Gro» og lignende, viser det seg nå at dette er fullstendig feil.»

Fra leder i Dagens Næringsliv som mener «nærings-Gro» er et mer passende navn etter avsløringene av at hun allerede i 1994 stoppet forslag fra ministrene Johnsen, Berntsen og Opseth om flat CO₂-avgift.

Jobbsøknad fra Berntsen

«Når jeg en dag slutter i politiken, kan jeg tenke meg å tilby Yngve Hågensen mine tjenester. Jeg skal med glede undervise på LO-skolen i Sørmarka.»

Thorbjørn Berntsen til LO-aktuelt.

Atomsmugling

«Norge er et av de få landene som ennå ikke har funnet radioaktive kilder eller nukleært materiale ved grensekontroll. Dette tror vi skyldes at vi ikke har kontrollert dette i noen særlig grad tidligere.»

Forsker Ole Reistad i Staten Strålevern til Arbeiderbladet.

Store løfter

«Vi skal: stoppe bensindamp-utslippene, skape et miljøriktig kollektivtilbud, få redusert oljeutvinningstempoet, stoppe forurensningen langs kysten, få bedriftene til å kundesortere sitt avfall, stoppe den uvettede tæretålingen.»

Fra Norges Miljøvernforbunds annonse i Dagbladet.

Same procedure...

«Det er rett og slett skremmende at regjeringen faktisk vil bruke mer penger på atomkraftforskning enn på alternative energikilder.»

Lars Haltbrekken, Natur og Ungdom, til Arbeiderbladet.

GEF betaler ozon-tiltak i østblokkland

Finansiering for tidligere østblokkland og tiltak mot svart omsetning er blant temaene når partene i Wien-konvensjonen og Montrealprotokollen møtes i Costa Rica i slutten av november.

Tidligere østblokkland forbruker og produserer betydelige mengder ozonnedbrytende gasser, men omfattes ikke av fondet som er opprettet for å betale tiltak i u-land. I følge Michael Graber, sekretær for ozonsekretariatet ved UNEP, nærmer man seg en løsning på dette problemet. Det er bestemt at GEF (Global Environment Facility), skal gi støtte til omlegging i Russland og Øst-Europa. Forut-

setningen er at de ratifiserer tilleggene til Montrealprotokollen fra London i 1990 og København i 1992. Graber mener at ratifisering og GEF-støtte vil være avklart for en rekke land innen partsmøtene for Wienkonvensjonen og Montrealprotokollen i Costa Rica i slutten av november.

Kontroll av om avtalen blir fulgt opp og tiltak mot svart omsetning av ozonnedbrytende stoffer er andre spørsmål som vil bli diskutert i Costa Rica. UNEP har foreløpig dårlig oversikt over disse spørsmålene, men Graber fastslår at et svart marked eksisterer. ■

Bonde-nei til genmais

Norges Bondelag fraråder godkjenning av en genmodifisert mais som produsenten prøver å få godkjent i EU. Maisen har fått et nytt gen som produserer giftstoffet Bt. Det tar livet av sommerfugllarver.

I sin høringsuttalelse peker Bondelaget på at insektene blir utsatt for det samme giftstoffet hele tiden, og at de raskt kan utvikle motstandskraft mot giftstoffet, skriver Nationen. ■

Ferger lager alger

Passasjerbåter som legger til i Mariehamn på Åland skaper algeproblemer. Fergetrafikken innvirker på økosystemet ved at vannet virvles opp og blander oksygen og næringsstoffer, noe som gir perfekte forhold for vekst av blågrønnalger. Dette uroer Ålendingene, skriver Finlands Natur. ■

Miljøvern — på papiret

Forsøk på å gjøre Verdensbankens utviklingsprosjekter grønnere har ført til uendelige hauger av papir og massevis av arbeid for miljøforskere. Men liten forandring på selve prosjektene. Slik konkluderer en intern studie i Verdensbanken, forteller New Scientist.

For fem år siden insisterte banken på at regjeriger som ville ha bistand måtte gjennomføre miljøkonsekvensanalyser. Tanken var å luke ut eller endre prosjekter som så ut til å gjøre mer skade enn nytte på miljøet.

Konsekvensanalysene «greide ikke å gi seriøse vurderinger av alternative løsninger og teknologier», og var ofte «overfladiske ...bare formaliteter». I tillegg havnet de hos de rette personene for sent til å påvirke prosjektene.

Tony Juniper i Friends of the Earth sier til New Scientist: — Verdensbanken behersker grønn retorikk, men miljøødeleggelsene er her fortsatt. ■

Kalenderen

Oktober: Internasjonal fagmesse for miljørettet utstyr og teknologiske tjenester, Lyon. Mer info: Franske fagmesser, 2242 1860.

20. oktober: «Miljø for livet». NRKs TV-aksjon til inntekt for miljøvern.

23. — 25. oktober: «Miljøledning» — konferanse om sikkerhet, helse, kvalitet og miljø i Stockholm. Arrangør: Institute for International Research AB. Tlf. 0046 823 0210.

23. — 29. oktober: Internasjonal skogskonferanse i Kuusamo, Finland arrangert av Taiga Rescue Network. Mer info: 00 358 0630 300.

31. oktober — 1. november: Internasjonalt symposium om deponering av CO₂ i havet. London. Mer info: 0044 171 957 5700.

4. — 15. november: Forhandlinger om biodiversitetskonvensjonen, Buenos Aires.

5. — 6. november: Rensedager i Grimstad. Fagseminar om biologisk fosfor- og nitrogenfjerning og slambehandling. Arrangert av Høy-skolen i Agder, Grimstad kommune og NKF. Mer info: 3725 3000.

8. november: Lokal agenda 21. Konferanse i Oslo arrangert av Kommunenes sentralforbund og Miljøheimenettet.

5. — 8. november: Nordisk konferanse og messe om farlig gods i Göteborg. Mer info: 0046 31 708 8000.

13. — 17. november: World Food Summit i Roma. FN-konferanse om matvaresikkerhet.

15. — 16. november: Seminar og utstilling av alternative energikilder, Høgskolesenteret i Vestfold. Mer info: Vestfold energitjenester, 3331 5150.

21. — 22. november: Naturgasskonferansen i Trondheim. Mer info: Norsk Petroleums-

forening, 7354 0326.

25. — 29. november: Forhandlinger om nye miljøavtaler i regi av ECE-konvensjonen, Geneve.

2. desember: GRIP forum '96: Miljøeffektivitet? Styrket konkurransevne for norske virksomheter. Oslo. Mer info: 2257 3600.

9. — 18. desember: Forhandlinger om ny klimaavtale, Geneve.

Høsten 1997: Tredje partskonferanse under klima-konvensjonen, Japan.

PER SELLE OG KRISTIN STRØMSNES

MILJØVERNPOLITIKK OG MILJØVERNORGANISERING MOT ÅR 2000

Boken gir en bred innføring og oversikt over norsk miljøvernorganisering og miljøvernpolitikk. I dette møtet mellom de mest sentrale organisasjoner og ideologier, blir deres ulike syn på norsk miljøvernpolitikk presentert på en ny og spennende måte.

Blant bidragsyterne finner vi bl.a. Arne Næss, Erik Damman, Heidi Sørensen og Kurt Oddekvalv.

Kr 298

Tano Aschehoug

Miljøvernpolitikk og miljøvernorganisering - mot år 2000

Ja takk, herved bestilles:

.....eks. av Selle/Strømsnes:
Miljøvernpolitikk og miljøvernorganisering mot år 2000
à kr 298,-

navn:.....
adresse:.....
postnr./sted:.....

sign:.....

Forsendelsesomkostninger kommer i tillegg

Kupongen klippes ut og sendes til:
Tano Aschehoug
Kristian Augusts gt. 7B
0164 OSLO

NORDISK RÅDS NATUR- OG MILJØPRIS

Nordisk Råds Natur- og miljøpris på DKK 350 000 har som formål å styrke bevisstheten om natur- og miljøarbeidet i Norden.

Prisen skal gå til en nordisk organisasjon, en gruppe eller person, ervervs virksomhet eller medium som på et forbillig vis har klart å integrere hensynet til natur og miljø i sin virksomhet eller i sitt virke, eller som på en annen måte har utøvet en ekstraordinær innsats for natur og miljø.

Prisen blir annonsert hvert år. Alle kan sende inn forslag på kandidater til prisen. Forslagene blir vurdert av en komite som består av representanter fra alle de nordiske land samt de selvstyrte områdene Færøyene, Grønland og Åland.

Nordisk Råds Natur- og Miljøpris er en ny pris, den ble utdelt for første gang i 1995.

Prisvinnere:

1995: Torleif Ingeløg, Sverige, for hans innsats for å integrere biologisk mangfold med praktisk skog- og landbruksarbeide.
1996: ICC - Inuit Circumpolar Conference - en grønlandsk miljøorganisasjon som har utført et viktig arbeid med en lokal tilpasning av Agenda 21 fra et urbefolkingsperspektiv.

Årets pris vil utdelt på Nordisk Råds sesjon i København 12. november 1996.

Nærmere opplysninger om Nordisk Råds Natur og Miljøpris kan fås ved henvendelse til Nordisk Råds norske delegasjon, Stortinget, tlf. 22 31 30 50.

Naturvernforbundet trenger deg som bøssebærer

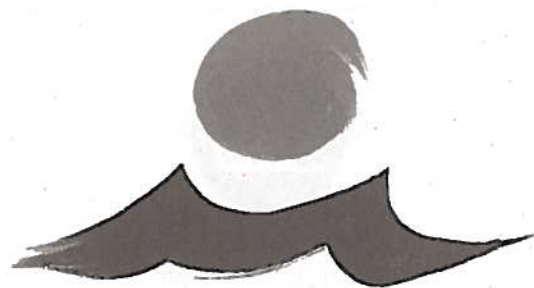
Norges Naturvernforbund er en av fem miljø og utviklings-organisasjoner som sammen med NRK, står bak årets TV-aksjon, MILJØ FOR LIVET. Resultatet av aksjonen måles ved hvor mange personer som går med bøsser på innsamlingsdagen. Skal vi lykkes, trenger vi deg som bøssebærer, søndag 20. oktober 1996.

Årets TV-aksjon MILJØ FOR LIVET går til miljø og utviklingsprosjekter for å bevare naturen og sikre menneskers livsgrunnlag. Med støtte fra årets aksjon kan indianere i Amazonas verne sin egen regnskog. Miljøbevegelsen i Russland kan med støtte fra MILJØ FOR LIVET, jobbe for redusert bruk av atomkraft og økt energisparing.

Ta kontakt med ordføreren i kommunen din og få navn på lederen av kommune-aksjonskomiteen. Her kan du melde deg på den nasjonale dugnaden. Hvis du ikke finner fram ring TV-aksjonen på 22 71 74 00 og få nummeret til aksjonslederen i fylket. Innsatsen tar en kort søndag ettermiddag og utbyttet er stort for miljøvernarbeidet i inn og utland.

MILJØ FOR LIVET

PEAB miljøetsatsing er et konkurranse-middel. Det innebærer at vi bygger ressursvennlig og skaper bygninger som mennesker har godt av å bygge og bo i, samtidig som materialene de bygges av kan brukes på nytt, gjenvinnes eller tas hånd om – uten at naturen tar skade.

PEAB AS
Postboks 63 Ellingsrudåsen
1006 OSLO
Tlf. 22 32 33 10

PEAB
En spennende entreprenør

Natur & miljø Bulletin

utgitt av Norges Naturvernforbund

På jakt etter nye folk?

Annonser i N&M Bulletin!

Vi kommer ut hver 14. dag og retter oss mot lesere innen offentlig forvaltning, utdanning, forskning, politikk og media. Vi leses av store deler av norsk miljøforvaltning, blant annet hele Miljøverndepartementet.

Derfor bør Natur&Miljø Bulletin være et naturlig sted å annonsere for din bedrift, når du skal søke etter nye folk. Stillingsannonse samles på en plass, med felles heading.

Bruk Natur&Miljø Bulletin når nye miljø- og naturvernstillinger skal besettes!

For mer informasjon og bestilling av annonser, kontakt Naturvernforbundets Markedskontakt, tlf. 22 71 92 20

Miljøgifter i maten – nei takk!

Kommunene er pliktige til å ta imot mindre mengder spesialavfall uten at det koster noe.

Kvitter du deg med f.eks. malingsrester, brukt olje o.l. på denne måten, unngår du at miljøgiftene havner på dynga, i grunnvannet eller i maten vår.

Leverer du spesialavfall til de kommunale mottakene?

NORSAS
Norsk kompetansesenter
for avfall og gjenvinning

Norsas AS eies av Staten v/Miljøvern-
departementet, Næringslivets
Hovedorganisasjon og Kommunenes
Sentralforbund

Postboks 264 Skøyen - 0212 Oslo
Tlf. 22 73 08 40 Telefaks: 22 73 22 01

Velkommen til Norges største vintersportssted

- ♦ 24 heiser
- ♦ 62 nedfarter
- ♦ 685 meters fallhøyde
- ♦ 4 halfpipes
- ♦ 2 snowboardland
- ♦ 3 mini-snowboardland
- ♦ 76 km. langrennsspor

alt for en vellykket skiopplevelse.

Trysilfjellet AS tlf.: 62 45 09 11 • Vær og føretlf.: 62 45 05 99

Vi kan veien

NOR-CARGO

Nor-Cargo er landets ledende transport- og logistikk-system. Virksomheten omfatter godsframtøring på land og sjø, flyfrakt, pakkeframtøring og logistikk løsninger innenfor såvel tørrlast som termo.

Moderne IT løsninger og medarbeidere med høy kompetanse sikrer fleksibilitet og kvalitet.

Nor-Cargo, Pirsenteret 7005 Trondheim, Telefon 73 54 50 00 - Telefaks 73 54 50 01

SAS takker for miljørapportprisen 1995

Alt kan gjøres bedre!

All transport er energikrevende og miljøbelastende, men SAS legger ned et betydelig arbeid for å redusere disse belastningene mest mulig.

Et resultat av dette er at vi i år ga ut SAS' første miljørapport. Ekstra inspirerende er det at denne rapporten fikk tildelt den første norske miljørapportprisen. Sammen med etableringen av en ny miljøorganisasjon og fastsettelse av konkrete miljømål for de nærmeste årene, er rapporten et ledd i vår ambisjon om å utvikle et av bransjens ledende miljøprogrammer.

En miljøtilpasset utvikling av flyflåten er det som har størst miljøforbedrende effekt. I 1995 besluttet derfor SAS å investere nærmere 14 milliarder kroner i fly som er blant de mest støysvake i markedet, og som gir en vesentlig reduksjon i utslippene av CO₂ og NO_x.

Vi vil fra nå av kunngjøre alle SAS' miljøtiltak i en årlig miljørapport som utgis sammen med selskapets årsberetning.

*Miljørapporten 1995 kan
bestilles fra SAS,
Miljøavdelingen,
telefon 67 59 78 12 eller
telefaks 67 59 84 00.*